

УДК 378.36.043.2

DOI 10.31652/2415-7872-2019-60-29-33

СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ У СИСТЕМІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

О. В. Акімова

orcid.org/0000-0001-6988-6258

М. В. Кондратова

orcid.org/0000-0002-4192-5144

У статті розкривається питання ставлення до праці як ціннісна складова формування студентської молоді. Зауважується, що ціннісна орієнтація особистості слугує якістю, яка визначає специфіку соціальної системи, її структурні одиниці. У статті потрактовується ціннісне ставлення до праці як невід'ємна частина особистості, здатної створювати матеріальні і духовні багатства, забезпечувати розвиток виробництва і суспільства, активно брати участь в пізнавальній і трудовій діяльності. Акцентується увага на тому, що ціннісне ставлення до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Ціннісне ставлення передбачає усвідомлення соціальної значущості праці, розвинену потребу в трудовій активності, ініціативність, схильність до підприємництва; розуміння економічних законів і проблем суспільства та засобів їх розв'язання, готовність до творчої діяльності, конкурентоспроможності й самореалізації за умов ринкових відносин, сформованість працелюбності.

Ключові слова: ставлення до праці; виховання молоді; трудова активність; цінності; ціннісні орієнтації.

THE STUDENT YOUTH'S WORK ATTITUDE IN THE VALUE ORIENTATION SYSTEM: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

O. Akimova, M. Kondratova

The article makes clear the issue of work attitude as a value component of the student youth formation. It is noted that the individual's value orientation serves as a quality that determines the specifics of the social system, its structural units. Different classifications of values in the pedagogical discourse are known. Material and spiritual values in the most general approach to them, should be distinguished. The relevance of the study is due to the social need to shape the younger generation's work attitude as a kind of value. The article deals with the value attitude to work as an integral part of the individual, capable of creating material and spiritual wealth, ensuring the development of production and society, actively participating in cognitive and work activities. In general, the value of values for human life is first and foremost in the production and maintenance of social connections between people, facilitating their identification, facilitating the orientation of people in difficult life situations, creating an atmosphere of confidence in human relationships, etc. It is noted that the attitude to work as one of the fundamental values of any society is one of the dominant factors that influence the individual's professional self-determination. Choosing a profession, refining in it, the person imagines the very work related to a particular profession. Attitude to a particular job or work as a whole is thus an important factor in professional self-determination. Labor is the only way of humanity survival, so in any society the values systems that explain not just the need for labor, but its value and the highest meaning are created and formed. Emphasis is placed on the fact that value attitude to work is an important component of the content of personal education. Value attitude implies an awareness of the social importance of work, a developed need for labor activity, initiative, a propensity for entrepreneurship; economic laws and society problems understanding and their means of solving, readiness for creative activity, competitiveness and self-realization in the conditions of market relations, diligence formation.

Keywords: attitude to work; youth education; labor activity; values; value orientations.

У ситуації перебудови моральних і духовних цінностей в суспільстві особливо зростає роль праці в особистісному становленні студентської молоді. Реформування традиційних основ деяких професій передбачає подолання розриву в процесах трансляції та відтворення професійної культури, її ціннісного компонента. Протягом багатьох століть вітчизняних мислителів та педагогів хвилювало питання про роль і значення праці в житті людини, його місці в суспільному розвитку; формувалося ціннісне ставлення до праці, як важливої якості особистості, здатної «створювати матеріальні і духовні багатства, забезпечувати

розвиток виробництва і суспільства, активно брати участь в пізнавальній і трудовій діяльності» [7]. Підхід до праці як цінності науковці вважають одним з найважливіших умов існування і розвитку суспільства. Професійна й трудова діяльність в сучасних умовах різноманітна як за змістом, так й за складністю, в ній посилюється спеціалізація, інтелектуалізація й інші умови світової інтеграції праці. Ці явища, на думку науковців [7], покликані вирішувати проблеми оновлення виробництва, забезпечувати перехід на новітні технології, посилювати вплив науково-технічного прогресу на виробництва світового рівня.

Мета статті – розглянути особливості ставлення до праці у системі ціннісних орієнтацій студентської молоді у вітчизняному та зарубіжному науковому дискурсі.

Проблема ціннісних орієнтацій постала на межі кількох наукових дисциплін: у філософсько-соціальних науках ці орієнтації співвідносяться з категоріями норм і цінностей, нормативно-ціннісних систем і соціальної дії; у конкретно-соціологічних дисциплінах – з категоріями мотивації та управління; в загальній і соціальній психології – з категоріями, що відображають механізм поведінки й регуляції діяльності людини [6]. У зарубіжній науці ціннісне ставлення до праці переважно розглядається як єдина ланка між суспільними цінностями й особистою світоглядною позицією індивіда. Відповідно до теорії соціальних систем Т. Парсонса, суспільний порядок залежить від існування загальних для всіх членів соціуму цінностей, що вважаються легітимними та обов'язковими, виступаючи як стандарт, за допомогою якого відбираються цілі дії. Зв'язок між соціальною системою і системою особистості здійснюється шляхом інтерналізації цінностей у процесі соціалізації. Ціннісна орієнтація особистості, таким чином, виступає якістю, яка об'єднує людей у систему та визначає специфіку соціальної системи й її структурні одиниці: діючу особистість, інших і культурні одиниці (символічні елементи культурних традицій, ідей, вірувань, ціннісних зразків) [8].

У сучасній зарубіжній науковій літературі [5, с. 4] ключовою для багатьох теоретичних та емпіричних досліджень цінностей є теорія Ф. Клакхона та Ф. Стродбека, розроблена з метою опису культурних патернів у людських динамічних системах. Згідно з їхнім визначенням, ціннісні орієнтації – це складні, певним чином згруповані принципи, що узгоджують різноманітні мотиви людської діяльності у процесі вирішення загальнолюдських проблем (зокрема, у таких сферах, як відносини між людиною і природою, ставлення до часу, стосунків, дії та розуміння людського ества). Ціннісні орієнтації особистості є складним утворенням, яке має багатокомпонентну структуру. Дослідники виокремлюють різні компоненти у структурі ціннісних орієнтацій, зокрема: емоційний, когнітивний, поведінковий (Л. Антілогова, В. Драченко) інтелектуальний, поведінковий, мотиваційний, оцінно-емоційний (А. Іващенко і Н. Фролова). У зарубіжній педагогіці визначені функції ціннісних орієнтацій, серед яких А. Бітуєва виокремлює сенсоутворюючу та регуляційну. Успішна реалізація регуляційної функції передбачає формування повноцінної мотиваційної структури, що містить актуальне переживання на відносно високому рівні значущості: 1) бажаного рівня життєдіяльності і відповідних позитивних уявлень; 2) небажаного рівня життєдіяльності та відповідних негативних уявлень; 3) діяльнісної готовності, включаючи активацію функціонального потенціалу і готовність до необхідних витрат (часових, функціональних, матеріальних) [3].

У зарубіжній педагогіці (Ф. Клакхон та Ф. Стродбек) [15, с. 375] аналізуються культурні ціннісні орієнтації, які ототожнюються з ціннісним ставленням. Виокремлюють певні кластери культурних ціннісних орієнтацій: 1) орієнтації, пов'язані з уявленнями про людську природу (йдеться про те, чи є людина за природою доброю або злою); 2) орієнтації, пов'язані з уявленнями про характер стосунків між людиною і природою (хто посідає верхню позицію); 3) орієнтації, пов'язані зі стосунками між людьми (індивідуальні, групові, родові); 4) орієнтації, пов'язані з уявленнями про особистість (розуміння існування в термінах «робити», «бути», «зростати»); 5) часові орієнтації (минуле, теперішнє або майбутнє). Деяко іншу класифікацію ціннісних орієнтацій пропонує Дж. Хофстеде, який виокремлює такі ціннісні орієнтації: 1) орієнтації, що визначають стосунки між людьми (індивідуалістична або колективістична орієнтація); 2) орієнтації, які пов'язані зі ставленням до життя, часу та бажаних осіб (орієнтація на короткотривалу і довготривалу перспективу); 3) фемінна чи маскуліна орієнтація. Щодо цієї проблеми в зарубіжній науці накопичено достатню кількість теоретичного матеріалу щодо ціннісних орієнтацій (М. Вугт, Дж. Каджицибасі, У. Кім, Г. Тріандіс, Дж. Хофстеде, С. Хьюї, С. Шварц, Т. Шуйт та ін.). Зокрема, аналізуючи соціальні ціннісні орієнтації під час досягнення певної мети у діяльності, американські дослідники Т. Шуйт і М. Вугт виокремлюють такі їх різновиди: *просоціальна, індивідуалістична та конкурентна* [12]. Просоціальна ціннісна орієнтація ґрунтується на прагненні порівняти свій результат з результатом іншого (мінімалізація різниці). Індивідуалістична ціннісна орієнтація полягає у прагненні досягнення найкращого результату діяльності лише для себе, що супроводжується повною байдужістю до результатів іншої людини (максимум для себе).

На думку О. Удич [14], аналіз сутності поняття «ціннісні орієнтації» засвідчив, що дослідники розуміють його як відношення, розглядають крізь структуру особистості, поняття «цінності»; деякі

дослідники пов'язують з цілями, перспективами, ідеалами, інші – з соціальними явищами. На підставі узагальнення розглянутих положень О. Удич [14] пропонує таке визначення: ціннісні орієнтації – важливий та динамічний компонент структури особистості, який зумовлює мотиваційно-регулятивну систему її життєдіяльності. Це визначення охоплює найважливіші аспекти цього складного, багатогранного феномена.

Поняття «ціннісні орієнтації» охоплює такі компоненти: 1. Когнітивний – загальні інтелектуальні здібності, вербальна креативність, здатність до рефлексії, прагнення до пізнання та саморозвитку, успішність професійного навчання. 2. Емоційно-оцінний – ставлення до себе, інших людей, розвиненість оціночного ставлення до явищ, вміння аналізувати й оцінювати їх, здатність до емоційно-образної інтерпретації явищ, постановки і прийняття творчих завдань, захопленість діяльністю. 3. Операційно-діяльнісний – уміння диференціювати цінності, готовність діяти відповідно до інтеріоризованих цінностей, відповідальність, цілеспрямованість дій з оволодіння структурними складовими діяльності. На нашу думку, саме для педагога ціннісні орієнтації – важливий компонент структури особистості, що є стратегічною метою його діяльності, скеровує мотиваційно-регулятивну систему поведінки та професійну діяльність, впливає на зміст і спрямованість його потреб, мотивів та інтересів. Цінності є невід'ємною складовою духовного життя людини, обґрунтовують ідеали і норми, єднають суспільство духовно. І, не дивлячись на багатовимірність аксіологічної проблематики, цінності завжди є людськими. Особливе місце, на думку науковців [11], серед цінностей займають *найвищі цінності*. Найвищі цінності: людське життя, право на вибір життєвого призначення, свобода [12].

У педагогічному дискурсі відомі різні класифікації цінностей, перш за все – це поділ на матеріальні й духовні цінності, підставою виділення яких є відповідно матеріальні і духовні потреби. Вони різняться також функціями: для матеріальних цінностей домінуючою є утилітарна функція, пов'язана з виробництвом речей, необхідних для розвитку людини; домінуючою функцією для духовних цінностей – є духовне відтворення і розвиток людини. Матеріальні цінності виступають засобами створення духовних цінностей, а духовні цінності – засобами виробництва матеріальних цінностей; як матеріальні, так і духовні цінності є визначальними детермінантами продуктивної самореалізації особистості. На основі цільового критерію й засобів реалізації [1] науковці виокремлюють термінальні або фінальні цінності (цінності-цілі) та інструментальні цінності (цінності-засоби). Цінності класифікують також в залежності від структури суспільства: вітальні цінності (життя, здоров'я, безпека, добробут), соціальні (статус, робота, сім'я, соціальна активність, професіоналізм, правопорядок, толерантність), політичні (громадянські свободи, гарантії соціальної справедливості), моральні (добро, любов, дружба, честь, вірність), естетичні (краса, ідеал, гармонія), когнітивні (істина, методи пізнання, практика). Ігнорування людиною зазначених позитивних цінностей визначає його життєву орієнтацію на негативні цінності (соціальна пасивність, ненависть, потворне). До загальнолюдських цінностей відносять: життя людини, його самореалізація, здоров'я, творчість; їх називають вищими тому, що вони є параметрами й орієнтирами людського буття. Ці цінності розуміються людьми по-різному, залежно від ставлення до таких цінностей як істина, добро, справедливість [1].

У західній педагогічній науці сучасні ціннісно-сміслові метаморфози вивчаються за допомогою як відповідних концептуальних моделей, так і всеосяжних емпіричних досліджень. У цьому сенсі загальновідомими є міжнародні проекти, що здійснюють вивчення ціннісної зміни в сучасному світі: всесвітні дослідження цінностей (WVS), європейські дослідження цінностей (EVS), європейське соціальне дослідження (ESS) [10, с. 172]. Шляхом синтезу різних визначень поняття «цінність» можна зробити висновок, що цінність – це спрямованість на певні ідеальні або матеріальні явища, що мають особливе значення для людини (у контексті формування особистості), професійної групи або суспільства в цілому з метою подальшого їх здійснення як життєвих орієнтирів. Значення цінностей для людського життя науковці вбачають, перш за все, у підтримці соціальних зв'язків між людьми, сприянні їхньої ідентифікації, орієнтуванні людей у складних ситуаціях, створенні атмосфери впевненості тощо. Важливим при цьому є використання психологічних механізмів виховання задля актуалізації пріоритетної ролі цінностей, бо виховання має ціннісні орієнтири за основу [2, с. 9].

Деякі дослідники, керуючись критеріями віднесеності категорії цінностей до сфери професійної діяльності, виділяють три групи цінностей, а саме: I – цінності, що реалізуються безпосередньо в професійній діяльності; II – ті, що зреалізуються за рахунок професійної діяльності, III – ті, котрі здійснюються поза професійної діяльності [4, с. 256]. Ціннісне ставлення до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Воно передбачає усвідомлення соціального значення праці, потребу в трудовій активності, ініціативності; знання економічних законів і проблем суспільства та шляхів їх розв'язання, здатність до творчої діяльності та самореалізації [9, с. 10].

Ставлення до праці студентської молоді як однієї з основних цінностей особистості та суспільства є однією з домінант, які впливають на професійне самовизначення майбутніх фахівців. Обираючи професію,

вдосконалюючись в ній, майбутній фахівець бере за основу трудову діяльність, пов'язану з конкретною професією, тому можна сказати, що, професійно самовизначаючись, індивід вибирає той чи інший вид діяльності. Ставлення до конкретної праці або праці як такої [13], слугує важливим фактором професійного самовизначення. Праця є єдиним способом виживання людства, тому в будь-якому суспільстві створюються, формуються системи цінностей, що пояснюють не просто необхідність праці, а її цінність, вищий сенс.

Висновки. Таким чином, ціннісне ставлення до фахової праці або праці в цілому слугує важливим фактором професійного самовизначення. Ставлення студентської молоді до праці як однієї з основних цінностей суспільства вважається однією з домінант, котрі впливають на професійне самоствердження особистості. Освітнє середовище закладу освіти має сприяти розвитку ціннісного ставлення до праці у студентів – майбутніх фахівців. Перспективним вважаємо дослідження умов, котрі сприятимуть формуванню ціннісного ставлення до праці у майбутніх будівельників.

Література

1. Бакіров В. С. Соціологія цінностей сьогодні [Електронний ресурс] / Бакіров В. С., Ручка А. О. // Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми розвитку соціологічної теорії: концептуалізація ціннісних змін у сучасному суспільстві». 2 листопада 2012 року (м. Київ). – Режим доступу: http://www.soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/newsfiles/9_sociology_conf_2012
2. Битугева А. В. Особенности структурного строения ценностных ориентаций [Электронный ресурс] / А. В. Битугева // Credo New. – 2000. – № 3. Режим доступа : <http://credonew.ru/content/view/184/25/>
3. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности / Головаха Е. И. // Психология личности в трудах отечественных психологов / Сост. Л. В. Куликов. – СПб. : Питер, 2000. – С. 256–269.
4. Драченко В. В. Виховання морально-ціннісних орієнтацій підлітків засобами творів світової художньої культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Драченко В. В. – К., 2008. – 24 с.
5. Дьяконов І. Зміст поняття «ціннісна орієнтація» / Дьяконов І. // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури. – 2004. – №43.
6. Лось Ю. А. Формирование отношения к труду как ценности у учащихся педучилищ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Лось Ю. А. – Армавир, 1998. – 235 с.
7. Парсонс Т. Система современных обществ / Парсонс Т. – М. : Аспект Пресс, 1998. – 266 с.
8. Пашков О.Г. Праця як засіб виховання / Пашков О.Г. // Педагогіка. – 1992. – № 7–8. – С. 3–10.
9. Ручка А. Цінності та ціннісна зміна у сучасному суспільстві / Ручка Анатолій // Культурологічна думка. Щорічник наукових праць. – К.: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2013. — №6. — С. 172-179.
10. Філософія. Матеріали «Аксіологія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://philosophvsm.jimdo.com/>
11. Федух І.С. Визначення змісту поняття «ціннісна орієнтація» у сучасній психолого-педагогічній науці [Електронний ресурс] / Федух І.С. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. – Вип. 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadsps_2011_3_25
12. Удалова Е. С. Ценность труда и трудовые ценности как фактор профессионального самоопределения личности [Електронний ресурс] / Удалова Е. С. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/.../tsennost-truda-i-trudovye-tsennosti-kak-faktor-professionaln>
13. Удич О. Ціннісні орієнтації: багатогранність наукових трактувань [Електронний ресурс] / Удич О. // Рідна школа. – 2014. – №11 (листопад). – Режим доступу: file:///D:/rsh_2014_11_7.pdf
14. Van Lange P. From games to giving: social value orientation predicts donations to noble causes / P. Van Lange, R. Bekkers, T. Schuyt // Basic and applied social psychology. – 2007. – № 29 (4). – P. 375–384.

References

1. Bakirov V. S. Sotsiologhiia tsinnostei sohodni [Elektronnyi resurs] / Bakirov V. S., Ruchka A. O. // Materialy IKh Vseukrainskoi naukovo-praktychna konferentsii «Problemy rozvytku sotsiologichnoi teorii: kontseptualizatsiia tsinnisnykh zmin u suchasnomu suspilstvi». 2 lystopada 2012 roku (m. Kyiv). – Rezhym dostupu: http://www.soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/newsfiles/9_sociology_conf_2012
2. Bitueva A. V. Osobennosti strukturnogo stroeniya cennostnyh orientacij [Elektronnyj resurs] / A. V. Bitueva // Credo New. – 2000. – № 3. Rezhim dostupa : <http://credonew.ru/content/view/184/25/>
3. Golovaha E. I. ZHiznennaya perspektiva i cennostnye orientatsii lichnosti / Golovaha E. I. // Psihologiya lichnosti v trudah otechestvennyh psihologov / Sost. L. V. Kulikov. – SPb. : Piter, 2000. – S. 256–269.
4. Drachenko V. V. Vykhovannia moralno-tsinnisnykh oriientatsii pidlitkiv zasobamy tvoriv svitovoi khudozhnoi kultury : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.07 «Teoriia i metodyka vykhovannia» / Drachenko V. V. – K., 2008. – 24 s.
5. Diakonov I. Zmist poniattia «tsinnisna oriientatsiia» / Diakonov I. // Multyversum. Filozofskiyi almanakh. – K.: Tsentr dukhovnoi kultury. – 2004. – #43.
6. Los' YU. A. Formirovanie otnosheniya k trudu kak cennosti u uchashchihsya peduchilishch : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Los' YU. A. – Armavir, 1998. – 235 s.
7. Parsons T. Sistema sovremennyh obshchestv / Parsons T. – M. : Aspekt Press, 1998. – 266 s.

8. Pashkov O.H. Pratsia yak zasib vykhovannia / Pashkov O.H. // Pedagogika. – 1992. – # 7–8. – S. 3–10.
9. Ruchka A. Tsinnosti ta tsinnisna zmina u suchasnomu suspilstvi / Ruchka Anatolii // Kulturolohichna dumka. Shchorichnyk naukovykh prats. – K.: Instytut kulturolohii Natsionalnoi akademii mystetstv Ukrainy, 2013. — #6. — S. 172–179.
10. Filosofiia. Materialy «Aksiolohiia» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://philosophvsm.jimdo.com/>
11. Fedukh I.S. Vyznachennia zmistu poniattia «tsinnisna oriientatsiia» u suchasni psykhologo-pedahohichnii nauksi [Elektronnyi resurs] / Fedukh I.S. // Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. – 2011. – Vyp. 3. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_3_25
12. Udalova E. S. Cennost' truda i trudovye cennosti kak faktor professional'nogo samoopredeleniya lichnosti [Elektronnij resurs] / Udalova E. S. – Rezhim dostupu: <https://cyberleninka.ru/.../tsennost-truda-i-trudovye-tsennosti-kak-faktor-professionaln>
13. Udych O. Tsinnisni oriientatsii: bahatohrannist naukovykh traktuvan [Elektronnyi resurs] / Udych O. // Ridna shkola. – 2014. – #11 (lystopad). – Rezhym dostupu: file:///D:/rsh_2014_11_7.pdf
14. Van Lange P. From games to giving: social value orientation predicts donations to noble causes / P. Van Lange, R. Bekkers, T. Schuyt // Basic and applied social psychology. – 2007. – № 29 (4). – P. 375–384.

УДК 373.3.015.31:17.022.1

DOI 10.31652/2415-7872-2019-60-33-38

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ: ПРОВІДНІ ДОМІНАНТИ ПРОЦЕСУ

О. П. Поліщук

У статті охарактеризовано сутнісні ознаки низки провідних домінант формування морально-ціннісних орієнтацій молодших школярів у процесі позакласної виховної роботи. Визначено ефективні наукові підходи щодо організації позакласної виховної роботи в закладах початкової освіти. Розглянуто авторську класифікацію принципів конструювання змісту позакласної виховної роботи щодо формування морально-ціннісних орієнтацій молодших школярів. Виокремлено й схарактеризовано основні функції позакласної виховної роботи для формування досліджуваного феномена.

Ключові слова: молодші школярі, заклади початкової освіти, морально-ціннісні орієнтації, позакласна виховна робота, Нова українська школа, принципи, навчально-виховний процес.

FORMATION OF MORAL AND VALUE ORIENTATIONS OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE PROCESS OF EXTRACURRICULAR EDUCATIONAL WORK: LEADING DOMINANT OF THE PROCESS

O. Polishchuk

The article characterizes the essential features of a number of leading dominants of the formation of moral and value orientations of younger students in the process of extracurricular educational work. The first leading dominant is the use of personally oriented, value-motivational, competent, personally active and socially adaptive approaches in creating effective conditions for younger students to build with the help of teachers and independently personal trajectory of life-creation; the second leading dominant is the refusal, in the conditions of introduction of the New Ukrainian School, from the traditional view of moral development and becoming of younger students as a component only of their predominantly intellectual growth, to its educational aspect; the third leading dominant – is a set of requirements for the organization of extracurricular educational work, the purpose of which is to form the moral and value orientations of younger students; The fourth leading dominant is the actualization of the modern paradigm of education and upbringing of pupils in primary education institutions in the context of the New Ukrainian School. Effective scientific approaches to the organization of extracurricular educational work in primary education establishments have been determined. The author's classification of principles of constructing the content of extracurricular educational work on the formation of moral and value orientations of younger students is considered. The main functions of extracurricular educational work on formation of the phenomenon under study are distinguished and characterized: the first function – is to have a leading role of educational influence on the personality of the younger schoolboy in the course of carrying out educational, cognitive, search and research activity or specific socially meaningful social work; the second function – reveals the priority of extracurricular educational work in the effective formation of moral and value orientations of younger students; the third function – activates cooperation and co-creation in the system of relations “junior schoolboy – student collective – teacher” aimed at enhancing reflexive processes and creating situations of success.

Keywords: younger students, elementary education institutions, moral values, extracurricular educational work, New Ukrainian school, principles, educational process.